

MUSZYŃSKIE ZDROJE II

ŹRÓDŁA OKOLIC MUSZYNY

Jest to druga część opublikowanego w Almanachu Muszyny 1991 opracowania o źródłach wód mineralnych.

O ile w I części omówiono najważniejsze źródła i ujęcia wód występujących w obrębie starej Muszyny oraz wspomniano o źródłach i odwiertach na terenie Złockiego, o tyle w II części podamy garść informacji o wodach mineralnych znajdujących się w Powroźniku, Szczawniku, Jastrzębiku i Miliku. Część III w całości poświęcimy źródłom znajdującym się w Żegiestowie i być może ukaże się ona w trzecim numerze Muszyńskiego Almanachu.

Wiadomym jest, że południowa część regionu muszyńskiego znajduje się niejako w centrum polskiej balneologii i jest to rejon określany jako najbogatszy w wody mineralne, dwutlenek węgla i borowiny. Rejon ten zwany bywa też „popradzkim zagłębieniem balneologicznym”.

I tak w POWROŹNIKU położonym prawie w połowie drogi między Muszyną a Krynica, w dolinie rzeki Muszynki i na południowych zboczach tej doliny, zinwentaryzowano jak dotąd 13 źródeł szczaw. Występują tu również ekshalacje (wydobywanie się) dwutlenku węgla, ale zauważalne jedynie w sprzyjających okolicznościach — bezpośrednio po większych opadach deszczu, gdy tworzą tzw. mofety w kałużach.

Wśród naturalnych źródeł Powroźnika na uwagę zasługuje jedno znajdujące się na lewym brzegu Muszynki, przy drodze do Tylicza, nieco powyżej ujęcia wody pitnej dla Krynicy.

Dziś źródło to jest zniszczone i trafić do niego jest bardzo trudno. Zalewane bywa nawet nieznacznymi przyborami wody na Muszynie. Kiedyś stał tu tartak, źródło było ocembrowane, a woda jedna z silniejszych w okolicy. Gwałtownie bulgotała co jakiś czas. Przestrzegano nawet, by nie nachylać się nad studnią, bo można stracić przytomność i utopić się. Tartak i okoliczne zabudowania spalono tuż po wojnie, kiedy z tych terenów wysiedlano Łemków. Źródło służyło jeszcze jakiś czas turystom i miejscowym, ale budowa ujęcia wody pitnej skazała go na zagładę.

Źródło to zwane było źródłem na Rzykach lub ŹRÓDŁEM TRZECH KRÓLÓW. Legenda mówi, że przy tym źródle w roku pańskim 1471 spotkało się trzech króli. Byli to: Król Kazimierz Jagiellończyk, jego syn, też Kazimierz (późniejszy święty) i węgierski król — Maciej Korwin. W roku 1471 magnateria węgierska zbuntowała się przeciw królowi Maciejowi Korwinowi i zwróciła się do Kazimierza Jagiellończyka, by

jednego ze swych licznych synów wysłał do Budy w celu objęcia tronu św. Stefana. (Kilkanaście miesięcy wcześniej, na życzenie szlachty czeskiej, Władysław Jagiellończyk zasiadł na tronie św. Wacława). Maciej Korwin szybko rozprawił się ze zbuntowaną magnaterią i napadł na orszak królewicza Kazimierza podążającego na Węgry. Rozgromił go. Udał się w pościg za królewiczem i niedobitkami jego rycerzy. Posunął się aż pod Nowy Sącz, niszcząc i paląc po drodze wszystkie zamki i miasteczka. Tu stanął oko w oko z oddziałami doborowego rycerstwa króla Kazimierza Jagiellończyka. Szybko zorientował się, że nie ma szans na zwycięstwo w ewentualnej bitwie. Tymczasem doszły go wieści, iż jego szlachta znów podnosi bunt. Nie widząc innego wyjścia, zwrócił się do Stolicy Apostolskiej o pośrednictwo w rozejmie. Legat papieski Marek Barbo doprowadził do spotkania Korwina z Kazimierzem Jagiellończykiem w Preszowie. Nim jednak do tego doszło — jak mówi legenda — królowie spotkali się przy studni z „kwaśną wodą” przy drodze do Miastka (Tylicza). Stąd w zgodnym orszaku udali się do Preszowa na rokowania.

Do Preszowa przez Wojkową droga niedaleka. Tą właśnie drogą „za austriackich czasów” jeździli muszynianie na preszowskie jarmarki, często zatrzymując się przy źródle „Trzech Królów”.

JASTRZĘBIK położony jest w dolinie potoku o tej samej nazwie. Jest to prawobrzeżny dopływ Muszynki, który łączy się z nią w odległości około 3 km na północny wschód od Muszyny. W dolinie tegoż potoku zarejestrowano 15 źródeł mineralnych. Prócz tego jest tu wiele wycieków mineralnych i liczne ekshalacje dwutlenku węgla. *Źródła* mineralne są szczawami wodorowo-węglano-wapniowo-magnezowymi, żelazistymi, o niewielkich wydajnościach: od kilku do kilkunastu litrów na minutę. Wody te posiadają też zróżnicowaną mineralizację od 15 000 mg/l do 2000 mg/l.

Unikalnym zjawiskiem na skalę karpacką jest występowanie w Jastrzębiku dużej ekshalacji dwutlenku węgla, znajdującej się w wyższej części doliny, przy drodze do Złockiego. Sucha ekshalacja gazowa *zaznaczona*, jest na powierzchni terenu jako widoczne pęknięcia, wzdłuż których często gromadzą się uduszone owady, a nawet ptaki.

Starzy miejscowi powiadali: „Pane to pikło dychaju”. Według ustnego przekazu zdarzyło się, że pasące się przy takiej szczelinie owce padły uduszone, stąd też uzasadniona miejscowa nazwa „oddech piekła”.

Wydobywający się gaz wykazuje wysoką czystość chemiczną i zawiera 94% dwutlenku węgla, 2,8% azotu, 0,3% metanu. Z powodzeniem mógłby być wykorzystany do produkcji suchego lodu lub ciekłego gazu.

Wśród źródeł występujących w Jastrzębiku na uwagę zasługują źródła: ZA WERSZKAMI i ŹRÓDŁO WANI.

Źródło za Werszkami, jak się przypuszcza, jest najstarszym źródłem w tej wiosce. Leży w dolinie pomiędzy wzgórzami poza wąwozem Jastrzębika. Woda z tego źródła uchodziła wśród okolicznych mieszkańców za niezdrową, „bo jak się dużo napić to brzuch boli!”

Źródło Wani znajdowało się na prywatnym gruncie Wani (Jana) Szkarwło i woda z tego źródła była najchętniej wykorzystywana jako najsmaczniejsza w całym Jastrzębiku. Jest to typowa szczawa żelazista o dużym stopniu mineralizacji, przy tym zawsze chłodna, niezależnie od pory roku jej temperatura wynosi 7°C.

SZCZAWNIAK położony jest na północny wschód od Złockiego, w dolinie potoku Szczawniczek. Występuje tu kilka naturalnych źródeł i wycieków wody mineralnej. Na uwagę zasługuje źródło znajdujące się na torfiastej łące tuż za cerkwią. Pęcherzyki dwutlenku węgla wydzielają się tu ciągle, choć nie gwałtownie. Woda jest zawsze chłodna, o temperaturze około 7°C. Zawartość $CC>2$ — około 1072 mg/m³. Suma składników stałych w 1 l wody wynosi 3426 mg. Woda zawiera dość dużo sodu. Pod względem leczniczym podobna jest do wody z odwiertu Złockie-1, lecz o nieco mniejszej mineralizacji.

Ogółem w dolinie Szczawniczka zinwentaryzowano 15 źródeł wód mineralnych. Źródła te mają charakter szczelinowy i większość z nich nie jest eksploatowana, są to źródła rezerwowe.

MILIK — wioska ta znajduje się około 4 km na zachód od Muszyny. Rozciąga się wzdłuż potoku o tej samej nazwie. W dolinie tej występują 2 źródła szczawy żelazistej. Analiza wód z tych źródeł wykazała bardzo niską mineralizację przy zawartości wolnego CO₂ około 1600 mg/dm³. Temperatura wody w zależności od pory roku zmienia się od 7°C do 11°C, gdyż źródła te są stosunkowo płytkie (0,5 — 1,7 m głębokości).

Zachęcając do odwiedzania zdrojów, mamy jednocześnie nadzieję, że wzrastający ruch turystyczny i intensywna eksploatacja źródeł w ciągu najbliższych lat nie naruszą równowagi ekologicznej w wioskach muszyńskiej gminy i w samym miasteczku.

Wit Kmiotowicz

Goście pensjonatu „Wanda”, odpoczywający „u wód” pod opieką dr. Seweryna Mściwujewskiego.